

Варшава, 21.03.2014

Іспанія відмовляється від універсальної юрисдикції. Істотний регрес в області захисту прав людини?

Під тиском китайського уряду іспанський парламент спішно готує новий закон про судову систему. З нього зникне положення про універсальну юрисдикцію, що дозволяло іспанським судам переслідувати підозрюваних у скоєнні тяжких злочинів також за межами Іспанії.

На початку 2014 року депутати правлячої іспанської Народної партії розпочали термінову підготовку до внесення поправок в закон про судову систему (Ley Orgánica del Poder Judicial), що стосуються універсальної юрисдикції. Згідно з існуючим законодавством, іспанські суди можуть розглядати справи, пов'язані з серйозними порушеннями прав людини, в тому числі злочинами проти людства, тортурами, військовими злочинами, незалежно від місця їх вчинення і національності підозрюваних.

Ідея універсальної юрисдикції є одним з найбільших досягнень людства в галузі захисту прав людини, - вона не дозволяє державам, що порушують права людини, прикриватися аргументом, що те, що відбувається на їхній території, це їх «внутрішні справи». Іспанські судді можуть виносити звинувачувальні висновки і вимагати від Інтерполу арешту розшукуваних осіб, якщо хоча б одна з жертв їх злочинної діяльності мала іспанське громадянство. Так було, коли в 1998 році суддя Бальтазар Гарсон виписав міжнародний ордер на арешт у Великобританії колишнього чилійського диктатора Аугусто Піночета.

Сьогодні, під час економічної кризи в Іспанії посилюється тенденція до відмови від прогресивних рішень у галузі захисту прав людини та поступок авторитарним державам, якщо за цим стоїть економічна вигода. Прикладом такої тенденції є готовність уряду «продати» режиму Казахстану політичного опозиціонера і співробітника незалежних ЗМІ Олександра Павлова, – в обмін на контракти для іспанських компаній в цій країні. У разі видачі, Павлову загрожують тортури або навіть смерть. Але оскільки справа Павлова є одиначною і не пов'язана із зміною законодавства (хоча і супроводжується численними порушеннями правових норм), реформа закону про судову систему буде означати регрес на системному рівні.

Ініціатором змін є влада Китайської Народної Республіки, яка зажадала від Іспанії припинення невігідних для Китаю судових справ. Мова йде про процес проти п'яти колишніх керівників Китаю. У 2008 році три протибетські організації звернулися до суду з позовом, що стосується геноциду в Тибеті, здійсненого в 80-х і 90-х роках китайським режимом. Одним з потерпілих був чернець Тхубтен Вангчен, має іспанське підданство, який сьогодні є діячем мадридської організації «Тибетський будинок». На лаві обвинувачених могли б виявитися колишній президент Цзян Цземінь і колишній прем'єр-міністр Лі Пен, яких підозрюють у прийнятті політичних рішень у результаті яких, зокрема, масово застосовувалися тортури. 19 листопада 2013 року суд Audiencia Nacional видав рішення про арешт п'яти колишніх керівників комуністичної держави. Суддя Ісмаель Морено зажадав від Інтерполу видачі ордерів на арешт колишніх китайських лідерів.

У разі прийняття поправок подібні справи можуть бути заборонені для розгляду в судах Іспанії, а також можуть бути припинені процеси, які вже ведуться, якщо вони не будуть відповідати вимогам нового закону. Це стало б серйозним порушенням принципів ведення ефективних процесів.

---

10 лютого 122 іспанські та міжнародні організації з захисту прав людини направили відкритий лист із закликом зберегти принцип універсальної юрисдикції в іспанському законодавстві. Зокрема, у ньому говориться: «Загальне ставлення міжнародного співтовариства однозначне: [тяжкі] злочини – це удар по совісті людства, і винні мають бути покарані. На кожній державі лежить обов'язок розслідування таких злочинів і переслідування винних»¹.

Проти внесення поправок виступають усі опозиційні уряду парламентські фракції, однак, зважаючи на абсолютну більшість Народної партії вони не в змозі перемогти в жодному з голосувань в Палаті депутатів. 4 березня фракція Соціалістичної партії оголосила, що оскаржить проект поправок в Конституційному суді.

Зміни в законодавстві стали б порушенням міжнародних зобов'язань Іспанії, зокрема, Женевської конвенції від 1949 р.; Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки і покарання; Міжнародної конвенції про захист всіх осіб від насильницьких зникнень; Конвенції про боротьбу з незаконними актами, що загрожують безпеці морського судноплавства; Конвенції про боротьбу з незаконними актами, що загрожують безпеці цивільної авіації; Конвенції про фізичний захист ядерних матеріалів і атомних об'єктів.

Також це було б порушенням національного правового порядку. Голова Асоціації з прав людини в Іспанії (APDHE) Хасінто Лара зауважив, що поспішність проведення справи в парламенті зробила неможливими громадські слухання по проекту². Обмежена також можливість впливу на зміст проекту органам, з якими необхідно вести консультації: Національній судовій раді (Consejo General del Poder Judicial) і Державній раді (Consejo de Estado).

Фонд «Відкритий Діалог» звертається до іспанської влади із закликом не вносити поправки до закону про судову систему, які призведуть до неможливості застосування принципу універсальної юрисдикції. Ми вважаємо, що винуватці тяжких злочинів ніколи не повинні відчувати себе такими, що уникли покарання, а моральним обов'язком міжнародного співтовариства є їх засудження. Набуття чинності цих поправок створило б небезпечний прецедент та показало б іншим авторитарним державам, що охоплений кризою Європі можна нав'язувати стандарти, які створюватимуть захист злочинцям, а не їх жертвам.

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Людмила Козловська, Фонд «Відкритий Діалог»

lyudmylakozylovska@odfoundation.eu

---

1 http://www.eldiario.es/zonacritica/teme-jurisdiccionuniversal_6_235236494.html

2 http://www.eldiario.es/zonacritica/teme-jurisdiccionuniversal_6_235236494.html